

Omtanke, solidaritet, samhold

Taler

Tove Stangnes

Dato

18 juni 2003

Sted

Oslo

Omstendigheter

Fagforbundets konstituerende landsmøte

1 Kjære landsmøte,

5 Gratulerer med stiftelsen av Fagforbundet!

Selv om vi gjorde vedtaket tidligere i går, føler jeg trang til å gratulere dere alle fra talerstolen. Vi skriver historie i disse dager. Og vi er i en unik situasjon. Fra historien vet vi at de som gikk foran oss måtte kjempe hardt for retten til å
10 organisere seg. I altfor mange land i verden kan det fortsatt være livsfarlig å stifte en fagorganisasjon. Det kan vi godt ta oss tid til å tenke over.

15 Vi ønsker å knytte tre kjerneverdier til Fagforbundet: Omtanke, solidaritet og samhold.

Disse verdiene kan også stå som overskrift på forslaget til prinsipp- og handlingsprogrammet.

20

OMTANKE skal vi vise både andre og hverandre. Omtanke er en forutsetning for at vi skal kunne være både solidariske og vise samhold. Våre yrkesgrupper er
25 velferdsstatens kjernetropper. Som ansatte sørger vi for grunnleggende velferdstjenester til befolkningen. Vi viser omtanke hver eneste dag.

30

I Norge ønsker vi å skape et samfunn bygget på SOLIDARITET. Begrepet inngår i selve verdigrunnlaget vårt. Vi sier at solidaritet skal være forutsetningen for å videreutvikle og trygge velferdsstaten. Vi ønsker et samfunn der alle blir ivaretatt. Men Fagforbundet skal ikke minst vise solidaritet med arbeidstakere i
35 andre land. De som ikke er like godt stilt som oss. Derfor skal internasjonalt arbeid være et prioritert område for Fagforbundet.

40 Den tredje verdien som inngår i verdiplattformen vår er SAMHOLD. I forslaget heter det at de mest grunnleggende rettighetene er organisasjonsretten, forhandlingsretten og streikeretten. Skal disse rettighetene være noe verdt, må arbeidstakerne stå sammen og vise samhold. Dette har vi vist, nå når vi har dannet Fagforbundet.

45

I løpet av de siste 15 til 20 åra har markedstenkning og liberalisme blitt mer dominerende i det norske samfunnet. Konkurransetsetting og privatisering
50 synes å være uunngåelige resultater av en slik tenkning. Slik skapes utrygghet rundt befolkningens rett til helsetjenester, eldreomsorg, oppvekstmiljø, skole, kultur og andre fellesgoder. Fagforbundet skal stå på innbyggernes side. Fagforbundet skal kjempe mot de kommersielle interessene. Folk skal vite at de har rettigheter. Folk skal vite at de kan stole på at Fagforbundet står i første
55 rekke for å sikre disse rettighetene.

Kjære landsmøte, vi skal være en positiv motkraft. Vi skal stå imot kreftene som
60 vil rive ned fellesgodene som innbyggerne i velferdsstaten forventer å få. Fagforbundet skal kjempe både på innbyggernes og arbeidstakernes side.

65 Det politiske veikartet vil være det prinsipp- og handlingsprogrammet som landsmøtet i denne salen vedtar. Derfor er det arbeidet som nå skal bli gjort

viktig - og ikke så rent lite historisk. Vi skal tegne opp og vedta det første prinsipp- og handlingsprogrammet i Fagforbundets historie.

70

La meg minne om utgangspunktet. Det har vært - og er - stor enighet om de politiske hovedlinjene blant oss som nå utgjør Fagforbundets medlemmer og tillitsvalgte. Det var også på grunn av den brede politiske enigheten mellom oss at samarbeidsprosessen startet i 1998.

75

80 Å bevare og videreutvikle velferdsstaten var grunnleggende verdier for NHS og NKF. Det samme gjaldt arbeidet for å styrke og forsvare arbeidstakernes rettigheter gjennom kollektive avtaler og å kjempe for solidaritet med svake grupper både nasjonalt og internasjonalt. Landsmøte, dette binder oss sammen. Dette er grunnleggende verdier også for Fagforbundet.

85

Forslaget til prinsipp- og handlingsprogram bygger på politikken i begge forbundene og synliggjør de innsatsområdene Fagforbundet skal arbeide mest med i årene som kommer. Særlig er det lagt vekt på de politiske retningslinjene som manifesterte seg ut fra begge forbunds landsmøter i fjor.

90

95 De politiske veivalgene vi gjør i hverdagen bygger på de verdivalgene som synliggjøres i prinsipp- og handlingsprogrammet. Verdigrunnlaget sier det meste om hva slags samfunn Fagforbundet og medlemmene våre ønsker. De grunnleggende verdiene, omtanke, solidaritet og samhold gjenfinnes i verdigrunnlaget i programmet.

100

Det er på bakgrunn av dette verdigrunnlaget vi går imot konkurranseutsetting og privatisering. Det er på bakgrunn av dette verdigrunnlaget vi kjemper for kollektive avtaler og solidaritet, samhold og omtanke både her i Norge og i

105

resten av verden.

110 Fagforbundets tariffpolitikk skal være selve merkesteinen i det politiske veikartet
vårt. Medlemmene skal kjenne igjen grunnleggende verdier i alle kapitlene. Men
for mange vil likevel tariffpolitikken, og ikke minst resultatet av den, bety et
være eller ikke være som medlem. Derfor er kollektive avtaler, kampen for
likelønn, styrking av pensjonsrettigheter, seks-timersdag, skift- og turnus, og
retten til heltid merkesaker som medlemmer - og potensielle medlemmer - vil
115 måle Fagforbundet i forhold til.

De senere årene er lønnsoppgjørene i offentlig sektor blitt sterkt desentralisert.
120 Det er et økt press for å få satt av midler til lokale forhandlinger. Fagforbundet
vil arbeide for at mest mulig av lønna avtales i sentrale forhandlinger. Vi vet at
muligheten for lokal lønnsdannelse påvirkes av hvor stor del av den økonomiske
ramma som settes av til slike forhandlinger og ikke minst av hvilke "føringer"
som legges sentralt.

125

Fagforbundet kommer til å fortsette kampen for likestilling og likelønn. Fortsatt
tjener menn 11 prosent mer enn kvinner med lik erfaring og like utdanning. Det
130 er et nasjonalt ansvar å snu denne utviklinga. Vi ser en klar sammenheng
mellom lav lønn i kvinnedominerte yrker og problemer med å beholde og
rekruttere arbeidskraft. Fagforbundet vil arbeide aktivt for at likelønn ikke bare
skal være et mål i ei fjern framtid, men et mål vi skal oppnå i forutsigbar framtid.

135

Fagforbundet vil kreve lovfestet rett til heltid. Utbredelsen av ufrivillig deltid er
stor, og delvis økende. Særlig utmerker helse- og omsorgssektoren seg med et
140 stort innslag av deltidsstillinger. Retten til deltid er allerede lovregulert.
Fagforbundet vil kreve en endring i Arbeidsmiljøloven slik at retten til heltid
lovfestes. Samtidig vil vi sette søkelyset på arbeidsgivers ansvar for å redusere
bruken av deltid generelt og ufrivillig deltid spesielt.

Vi må fortsette kampen for å beholde våre lovfestede rettigheter. Vi ser at brutaliseringen av arbeidslivet brer om seg. Onsdag 11.6. fortalte Aftenpostens
150 aftennummer at sykefraværet i Oslo kommune var rekordhøyt i forhold til sykefraværet i private bedrifter. Når finansbyråd Andre Støylen, som arbeidsgiverrepresentant for kommuneansatte, blir bedt om å kommentere dette, får han seg til å si (og jeg siterer ordrett): - Grensen for å sykemelde seg i kommunen kan være lavere enn i private bedrifter! (Sitat slutt).

155

Landsmøte; slike arbeidsgivere har vi ikke bruk for! De er en hån mot alle som jobber i kommunen. De er en hån mot alle som jobber seg syke. Uttalelsen
160 bidrar heller ikke til at sykemeldte kommuneansatte vender tilbake på jobb med glede, skulle jeg tro.

165 For hva er virkeligheten for ansatte i, for eksempel, Oslo kommune? Stramt budsjett og for få ansatte. Dermed må de som er på jobb, stå på hele tida. I tillegg er flere arbeidsplasser og arbeidstakere truet av konkurranseutsetting. Ansatte føler at de er en dyr budsjettpost. De skulle ha følt at de er viktige bidragsyttere slik at folk får de velferdstjenestene som de har krav på. Høyt
170 sykefravær får den som bare er opptatt av å tenke på hvordan han skal få gjort jobben billigst mulig - eller få mer igjen for pengene, som Høyre nå går til valg på. Vårt svar er klart: Konkurranseutsetting og privatisering gir mindre igjen for pengene. I stedet øker kostnadene, blant annet til sykefravær.

175

Fagforbundet skal være en mektig motkraft i kampen mot konkurranseutsetting og privatisering. Og vi vet hvem vi måler krefter med: Senest i april sa kommunalminister Erna Solberg at målsettingen er å tidoble
180 konkurranseutsetting i kommunal og statlig sektor.

185 Den politikken vil gå utover ansattes helse og befolkningens velferdstilbud.
Derfor sier Fagforbundet nei, og kommer til å kjempe kraftig imot.

190 Også arbeidet med ny arbeidslivslov viser at opparbeidede rettigheter er under
press. Forenkling av forskriftene vil, for eksempel, bety rasing av den lille
kontrollen som Arbeidstilsynet har i dag. Fredag kunne Klassekampen fortelle
at arbeidslivslovutvalget arbeider med endringer i arbeidsmiljøloven. De vil bety
mindre makt til fagbevegelsen og større press på de ansatte. For eksempel kan
195 det bli åpnet for mer kvelds- og nattarbeid. Det kan se ut som om utvalget vil
gjøre nattarbeid til et forhold mellom arbeidsgiver og arbeidstaker, uten at
tillitsvalgte bringes inn. Dette smaker av fagforeningsknusing! Fagforbundet
krever at den nye arbeidslivsloven skal styrke, ikke svekke, arbeidstakernes
rettigheter. Noe annet godtar vi ikke!

200

På en rekke områder ligger Norge etter andre land når det gjelder viktige
arbeidsmiljørettigheter:

205

- Norge tar seg for eksempel ikke råd til å ratifisere ILO-konvensjonen som gir
alle arbeidstakere rett til bedriftshelsetjeneste.

210

- Vi har fortsatt et sterkt kjønnsdelt arbeidsmarked. Dette skaper også et
kjønnsdelt arbeidsmiljø. Derfor skal Fagforbundet fortsette kampen for å
likestille arbeidstiden til helsearbeidere som jobber turnus med arbeidstiden til
industriarbeidere som jobber skift. Derfor skal Fagforbundet fortsette kampen
for at belastningslidelser godkjennes som yrkessykdom. ILO har nettopp ført
belastningslidelser opp på listen av slike godkjente sykdommer. Helseminister
215 Dagfinn Høybråten har presentert en kvinnehelsemelding, men uten at denne
gamle kampsaken har funnet sin løsning. Fagforbundet verken kan eller vil
godta dette.

220

Vi har fått en avtale om Inkluderende arbeidsliv. På Stortinget, og i regjeringen,
sitter det mange som venter på sjansen til å torpedere den. Vår erfaring hittil er
at det ikke er nok med gode intensjoner. Vi trenger lovfestede rettigheter. Hittil
har det vært en temmelig ensidig fokusering på nedgang eller ikke nedgang i

225 sykefraværet, men avtalen inneholder en vel så viktig del: Målsettingen om å inkludere flere i arbeidslivet. Hvem er opptatt av dette, og særlig nå i disse tider når ledigheten stiger? Hvem er det som først må gå da, eller som har vanskeligst for å komme inn igjen i arbeidslivet når ledigheten stiger?

230 Fagforbundet krever at alle deler av IA-avtalen følges opp fra partene, også den delen som innbærer å inkludere flere i arbeidslivet.

235 Fagforbundet skal bidra til å styrke medlemmenes yrkesidentitet, yrkesrolle og funksjon. Derfor er vi opptatt av utdanningspolitikk og yrkesfaglig utvikling. Vi vil arbeide for at både grunn-, etter- og videreutdanningene skal være i tråd med kravene til faglig utvikling og kompetansebehovene som velferdsstaten til enhver tid har. En grunnleggende forutsetning er å bevare den offentlige enhetsskolen.

240

245 Fagforbundet beklager utviklingen mot større oppsplitting av skolen, og går sterkt imot etableringen av ulike friskoler og tanken om privat finansiering og sponing av utdanningstilbud. Formell kompetansegivende utdanning må være et offentlig ansvar.

250 Rett før pinse la det såkalte Kvalitetsutvalget fram innstillingen "I første rekke - forsterket kvalitet i en grunnopplæring for alle". Flertallet i utvalget går inn for å opprettholde 10-årig grunnskole. Hovedmodellen for fagopplæring i arbeidslivet skal videreføres, men det åpnes for større fleksibilitet i omfanget av og rekkefølgen på den opplæringen som foregår i bedrift og den som foregår i skolen. Mest kontroversielt er forslaget om å redusere dagens 15 grunnkurs i 255 videregående skole til åtte utdanningsprogrammer. Det ene har fått betegnelsen service. Her finner vi blant annet helse- og sosialfaglinjene. I den grad dette er et forsøk på å tilpasse seg markedsliberal tenkning, kommer Fagforbundet til å være svært skeptisk til denne tilnærmingen. Ja, vi kommer helt klart til å gå imot.

260

265 Fagforbundet vil arbeide grundig med en høringsuttalelse til Kvalitetsutvalgets innstilling. Der vil vi passe på at viktige utdanningspolitiske prinsipper blir ivaretatt.

270

Fagforbundets velferdspolitik er selv grunnstammen i prinsipp- og handlingsprogrammet vårt. Fra stadig flere kanter utsettes velferdstjenestene for press. For Fagforbundet vil ivaretagelse og videreutvikling av velferdstjenestene være en høyt prioritert oppgave. Helse-, sosial- og omsorgstjenestene er, sammen
275 folketrygd, sykelønnsordning og tjenestepensjon, bærebjelker i velferdsstaten. Disse velferdsordningene skal og må være et offentlig ansvar.

280 Fagforbundet vil kjempe for å bevare gode offentlige pensjonsordninger. Derfor vil vi gå imot alle ordninger som reduserer pensjonsordningene. Forslag som går ut på at de som jobber lengst, får mest i pensjon - som Pensjonskommisjonen allerede har luftet, vil vi bekjempe. Et slikt system virker både diskriminerende og usolidarisk. En slik ordning vil særlig ramme kvinner. Fagforbundet vil
285 fortsette kampen for at Kommunal Landspensjonskasse ikke omdannes til AS.

Ved inngangen til mai i år var det registrert 92 650 helt ledige. Dette tilsvarer 3,9
290 prosent av arbeidsstyrken. I tillegg var det 15.109 deltakere på personrettede ordinære arbeidsmarkedstiltak. Ledigheten har spredd seg til alle grupper. Vi må tilbake til slutten av 80-tallet for å finne en ledighetskurve som peker brattere oppover enn i dag.

295

Retten til arbeid er, slik Fagforbundet ser det, helt grunnleggende både for menneskers mulighet til livskvalitet og livsutfoldelse. Derfor krever Fagforbundet et helt annet initiativ i arbeidsmarkedspolitikken fra Regjeringens
300 side. Arbeidsmarkedstiltakene må økes betydelig utover det man nå får til i

forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett. Fagforbundet støtter også kravet om å innføre en ungdomsgaranti. Økt bruk av utdanningsvikariater øker både jobbmulighetene for arbeidsledige som tar del i ordningen, og bidrar til kompetanseheving ved virksomheten. Arbeidsledigheten øker også innenfor byggebransjen. Her kan Regjeringen bidra til å redusere problemene gjennom utvidede låneordninger for boliger, skolebygg og barnehager.

Fagforbundet er opptatt barns og unges oppvekstvilkår. Vi hilser enigheten i barnehagepolitikken velkommen, men krever at retten til barnehageplass også må lovfestes.

Også kultur mener vi bør lovfestes som et kommunalt og fylkeskommunalt ansvar. Vi vet at bibliotekene mange steder står i fare for å måtte redusere tilbudet kraftig. Bibliotekene er noen av de viktigste kulturformidlerne våre, og må derfor sikres fortsatt eksistens og utviklingsmuligheter.

Fagforbundet er for både omstilling og utvikling. Behovet for endrings- og utviklingsarbeid i kommunesektoren er stort. Her kan vi være enige med statsråd Erna Solberg. Men her stopper også enigheten. Fagforbundet mener at fokus i altfor stor grad har vært rettet mot konkurranseutsetting og privatisering som eneste løsninger. Vi peker på alternativene. Vi vil ha kvalitetsutvikling, nye former for innflytelse fra innbyggerne, nye samarbeidsrelasjoner, kompetanseutnyttning og produktivitetsforbedringer gjennom aktiv deltakelse fra ansatte. De som satser slik, får oss som medspillere - ikke motspillere.

Fagforbundet har allerede denne metodikken. Det er vi stolte av. Asplan dokumenterer at denne arbeidsformen hever kvaliteten på tjenesteytingen og reduserer kostnadene.

Samarbeidet mellom fagforeninger, politikere og administrasjon er en av

suksessfaktorene i vår metodikk. Tillitsvalgte og ansatte har fått en ny og bærende rolle i endringsarbeidet. De har mer tillit og mer ansvar. Det øker trivselen. Økt trivsel og mer reell innflytelse reduserer sykefraværet og øker kvaliteten på tjenestene som produseres.

345

Fagforbundet satser videre på modellkommuneforsøkene. Overalt hvor Fagforbundet finnes, skal vi være pådrivere i utviklingsarbeidet. Vi vil ha som ambisjon at metodikken praktiseres i hver av landets fylker innen et år.

350

Også der vi ikke driver forsøksvirksomhet, vil vi satse på å styrke tillitsvalgtes rettigheter for å ivareta ansattes rett til medbestemmelse. Det er nødvendig i en tid der kommunene pålegges stadig flere oppgaver og økt ansvar.

355

Et forbund som skal stå for solidaritet både hjemme og ute, må være opptatt av miljøet vi omgir oss med - og som omgir oss. Vi forplikter oss til å arbeide for en helhetlig politikk. Den skal forene hensynet til miljø, sysselsetting og velferd. Noen tror at disse verdiene nærmest er uforenlige. Det gjør ikke vi. Tvert imot. For å mestre miljøutfordringene nasjonalt og internasjonalt må helhetstenkning legges til grunn. Motsetningen mellom miljøtiltak på den ene sida og sysselsetting og velferd på den andre, reduseres ved helhetlige tiltak.

360

365

Årets utgave av "Jordens tilstand" (State of the world) fra Worldwatch-instituttet, beskriver framgang på flere viktige områder når det gjelder jordas miljøutfordringer. Men det er langt fram. "Hovedutfordringen er å få myndigheter, industriforetak og det sivile samfunnet til å utvikle et økonomisk system som tar hensyn til menneskers legitime behov innenfor klodens biologiske begrensninger," sier styreleder Øystein Dahle.

370

375

380 Fagforbundet er enig. Vi tar miljøutfordringene på alvor. Og vi ser en
sammenheng mellom et godt naturmiljø og det oppvekstmiljøet vi byr ungene
våre og det daglige miljøet mange av oss beveger oss i og jobber i.

385

Ingen kan akseptere at 5.500 barn dør - hver dag - på grunn av forurensset mat,
luft og vann. Fem tusen fem hundre barn - hver dag. Det er et uhyggelig og
tankevekkende tall.

390

Slike utfordringer kan vi ikke løse innenfor de ulike landenes grenser. Slike
utfordringer krever internasjonalt engasjement. Vi må arbeide for økt
miljøinnsats på tvers av landegrensene. Vi må arbeide for retten til ren og sunn
395 mat - på tvers av internasjonale grenser. Landsmøte: Dette er solidaritet i
praksis!

400 I Norge har vi ett av de dyreste og dårligste kollektivtilbudene i Europa.
Markedsløsninger med anbud har bevist at de ikke er egnede virkemidler i denne
sektoren. Ikke her heller! Fagforbundet mener at staten må sette inn nødvendige
midler til investeringer og drift slik at kollektivtransport blir alternativet for folk
flest. Faktisk har vi fått støtte fra Jernbaneverket på denne tankegangen de siste
405 dagene. Forrige søndag gikk ledelsen ut og fortalte om dårlige erfaringer med
konkurransetsetting i jernbanen. Og vi så det på video i går. Å bedre
kollektivtilbudet er et av de beste og enkleste miljøtiltakene vi kan gjennomføre i
Norge. Og, vi har råd til det!

410

All samfunnsutvikling må bygge på utviklingen av et bærekraftig miljø. Dette
krever holdningsendringer hos myndighetene, i organisasjonslivet og hos oss
selv - blant våre medlemmer. Derfor er miljøutfordringene viktige utfordringer
415 for Fagforbundet i åra som kommer.

420 Forslaget til prinsipp- og handlingsprogram synliggjør at over hele verden
opplever vi som arbeidstakere nå et kontinuerlig press mot grunnleggende
rettigheter. Vi kjemper en felles kamp - på tvers av landegrensene for å bevare og
styrke rettighetene våre. Derfor skal internasjonalt arbeid være et prioritert
område for Fagforbundet. Derfor er solidaritet en av de grunnleggende verdiene
425 Fagforbundet bygger på. Vi skal være kjent for solidaritet med arbeidstakere
både i andre land og i vårt eget.

430 Daglig ser vi hvordan opparbeidede rettigheter settes under press, ikke bare i
land fjernt fra oss. Nei, også i våre europeiske naboland. Arbeidstakerne i
Sverige, Tyskland og Frankrike kjemper for bedre lønns- og arbeidsvilkår. I
Sverige har Kommunal nettopp avsluttet en lang streik. Da konflikten var over,
var arbeidsgiverne misfornøyde med profilen på tilleggene som ble gitt.
435 Lavlønsprofilen var blitt for sterk!

I Tyskland og Frankrike kjemper arbeidstakerne mot kutt i pensjonsordningene.
440 Sosiale ordninger som internasjonal fagbevegelse har kjempet fram, står i fare for
å bli fjernet eller kraftig redusert. Slik ser vi en brutalisering av arbeidslivet både
hjemme og ute.

445 Sosial dumping er ikke bare noe vi kjenner fra utlandet. I vårt eget land flagger
nå norske eiere ut og dumper lønn og arbeidsvilkår. Inn til Norge hentes
arbeidskraft som tilbys lønn langt under tariff. Denne utviklingen vil
Fagforbundet arbeide mot.

450

Fagforbundet vil bygge allianser på innenlands og internasjonalt. Her hjemme
vil vi samarbeide med arbeidstakerorganisasjoner, kvinneorganisasjoner, andre
455 interesseorganisasjoner og politiske partier som deler Fagforbundets visjoner og
mål, sentralt og lokalt.

460

Omtanke, solidaritet og samhold. Dette skal være kjennetegnene på Fagforbundet. Forslaget til prinsipp- og handlingsprogram viser hvordan vi vil sette disse kjerneverdiene ut i livet. Med dette innbys landsmøtet til å debattere og votere over Fagforbundets aller første prinsipp- og handlingsprogram.

465

God debatt!

470

Kilde

<http://www.fagforbundet.no>

Emner

Fagbevegelsen, Landsmøtetale, Solidaritet

475

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/omtanke-solidaritet-samhold>

480

485

490

495